

Küreselleşmiş Gıda Sisteminin aksine, Yerel Gıda Çevreye Zarar Vermeyecek

English title blog: *Unlike the Globalized Food System, Local Food Won't Destroy the Environment* (blog, 6 Aralık 2018/ December 6th, 2018)

Written by: **Helena Norberg-Hodge – Founder & Director, Local Futures**
Translated by: **Ekin Keskin**

Bu sıkıntılı dönemlerde iyi haberler arıyorsanız, son yıllarda tabandan başlayan gıda üretiminin ekolojik başarısına bakın. Küçük çiftçiler, çevreciler, akademik araştırmacılar ve gıda ve ile çiftçilik aktivistleri bize agroekoloji, bütünsel kaynak yönetimi, permakültür, kendini yenileyen tarım ve küresel gıda sisteminin en kötü etkilerini - biyoçeşitlilik kaybı, enerji tükenmesi, toksik kirlilik , gıda güvensizliği ve büyük karbon emisyonları –hafifletebilecek veya hatta ortadan kaldıracabilecek diğer yöntemleri öneriyorlar.

İnsanların yaratıcılığına ve iyi niyetine destek olan bu vasiyetname, iki ortak özelliğe sahiptir: Yerel koşullara adapte edilmiş daha küçük ölçekli çiftlikleri içerir ve enerji ile teknolojiye ziyade daha çok insan dikkatine ve özenine ihtimam eder. Başka bir deyişle, bunlar yalnızca tek bir ürün yetiştiren büyük çiftliklerin yani endüstriyel monokültürlerin zıddıdır.

Ancak, gıda sisteminin olumsuz etkilerini önemli ölçüde azaltmak için, bu küçük ölçekli girişimlerin tüm dünyaya yayılması gerekiyor. Ne yazık ki, bu henüz gerçekleşmedi, çünkü çiftçiliğin dönüşümü ile sadece gıdanın nasıl üretildiğinin değil aynı zamanda nasıl pazarlandığının ve dağıtıldığının da değiştirilmesi gerekiyor . Gıda sistemi, yıllarca ihtiyaç duyduğumuz değişikliklere karşı temelde önyargılı olan ekonomik bir sisteme ayrılmaz bir şekilde bağlı kalmıştır.

Basitçe söylemek gerekirse, neredeyse her yerdeki ekonomik politikalar sistematik olarak daha büyük ölçekli ve monokültürel üretimi teşvik etmiştir. Bu politikalar şunları içerir:

Uluslararası ticareti yapılan ürünler için devasa sübvansiyonlar. Örneğin ABD'deki çiftlik sübvansiyonları, küresel gıda ticaretinin temeli olan beş ürüne (mısır, soya fasulyesi, buğday, pamuk ve pirinç) gidiyor. Aynı zamanda, ABD Pazarına Giriş Programı gibi hükümet programları, tarım ürünlerinin uluslararası Pazar payını artırmak için yüz milyonlarca dolar sağlıyor.

Küresel ulaştırma altyapıları ve fosil yakıtlar için doğrudan ve gizli sübvansiyonlar. IMF, bu sübvansiyonları hesaplıyor ve çevresel maliyetlerini göz ardı ediyor: yıllık 5,3 trilyon dolar - her dakika 10 milyon dolara eşit.

Neredeyse her ülkenin gıda pazarlarını küresel tarım işletmelerine açan 'serbest ticaret' politikaları. Örneğin, 1994'teki NAFTA anlaşması, Meksika'nın küçük mısır üreticilerini ABD'de yüksek oranda sübvansede edilen büyük ölçekli çiftliklerle rekabet etmeye zorlamıştır; NAFTA'nın yakın zamanda yeniden müzakere edilmesi aynı şeyi Kanadalı çiftçilere yapacak.

Sağlık ve güvenlik yönetmelikleri. Bunların çoğu büyük ölçekli üretim ve dağıtım tarafından gerekli hale getirilmiştir - ancak daha küçük ölçekli üreticilerin ve pazarlamacıların rekabet etmesini ve hayatta kalmasını imkansız kılıyor. Örneğin Fransa'da, peynir üreten küçük gıda üreticilerinin sayısı büyük ölçüde AB gıda güvenliği yasaları sayesinde % 90 oranında küçülmüştür.

Bu politikalar, büyük monokültür üreticilerine, gıda işleyenlere ve pazarlamacılara büyük bir rekabet avantajı sağlar; bu nedenle, dünyanın diğer tarafından gönderilen endüstriyel olarak üretilen yiyecekler, yan taraftaki çiftlikte üretilen gıdalardan genellikle daha ucuzdur.

Bu eğilimlerin çevresel maliyetleri çok büyüktür. Monokültürler, besin akışıyla yakın çevresini kirleten, yabancı hayvanları riske sokan ve yüzlerce veya binlerce kilometre uzaktaki sularda "ölü bölgeler" yaratan gübreler, herbisitler, mantar ilaçları ve böcek ilacı - kimyasal girdilere bağlıdır. Monokültürler ayrıca büyük çapta ekipman çalıştırdıklarından ve dünya çapında çiğ ve işlenmiş gıda taşıdıklarından fosil yakıtlara büyük ölçüde bağımlıdır, bu nedenle sera gazı emisyonlarına önemli bir katkıda bulunurlar. Aslında, bilim adamları küresel gıda sisteminde sera gazının maliyetini toplam emisyonların üçte biri olarak tahmin etmektedirler.

Sosyal ve ekonomik maliyetler de bulunmaktadır. Sanayileşmiş dünyada daha küçük üreticiler hayatta kalamazlar, -kırsal ve küçük kasaba ekonomilerini yok etme ve halk sağlığını tehdit etme sürecinde -araziler daha büyük çiftliklerin elindedir. Küresel Güney'de, aynı güçler yüzlerce milyon insanı topraklarından kopararak yoksulluğa, hızla şehir kenarındaki gecekonduculara ve ekonomik mülteci akınlarına maruz bırakıyor. Hem Kuzey hem de Güney'de, kökleri nden kopmuş küçük çiftçiler işsizlik, yoksulluk, kızgınlık ve öfke içerisindedir.

Gıda güvenliğinin de riskleri var. Dünyadaki gıda arzını homojenleştiren küresel ekonomik politikalarla, geçmişte gıda ürünü olarak kullanılan 7.000 bitki türü, küresel gıda arzının yüzde 60'ını oluşturan pirinç, buğday ve mısırla birlikte, ticari açıdan önemli 150 ürüne indirgenmiştir. Bu az sayıda mahsulün içinde yeralanlar, kimyasal gübrelere, böcek ilaçlarına ve sulama suyuna karşı duyarlılıkları ve uzun mesafeli taşımaya dayanma kabiliyetleri nedeniyle seçilmiştir. Benzer bir hesap, kapalı olarak hayvan besleme operasyonlarında tahıl ve antibiyotik girdileriyle hızla büyüyebilecek olan hayvan ve kanatlı hayvan ırklarına uygulanır. Çeşitlilik kaybı, gıda ürünlerinin boyutuna ve şekline de dayanıyor : hasat makineleri, taşıma sistemleri ve süpermarket

zincirlerinin tümü standardizasyon gerektiriyor. Nihai sonuç, dünyadaki gıda çeşitlerinin yarısından fazlasının geçtiğimiz yüzyılda kaybedilmiş olmasıdır; ABD gibi ülkelerde, kayıp yüzde 90'dan fazladır. Küresel gıda sistemi tehlikeli derecede dar bir temele indirgenmiştir: esnekliği sağlayabilecek genetik çeşitlilik olmadan, gıda sistemi hastalıktan kaynaklanan felaket kayıplarına ve değişen iklimin bozulmasına karşı savunmasızdır.

Yerel Gıdaların Yararları

Bu sorunların çözümü, ekolojik gıda üretim modellerine olan bağlılıktan daha fazlasını içerir: yerel gıda ekonomilerine de bağlı olmayı gerektirir. Yerelleşme, küresel gıda sistemine özgü bazı çevresel sorunları sistematik olarak hafifletir:

yiyeceklerin kat ettiği mesafenin azaltılması, böylece sera gazı emisyonlarının yanı sıra taşıma için gerekli enerjinin azaltılması;

paketleme, işleme ve soğutma ihtiyacını azaltma (üreticiler ancak tüketicilere doğrudan satış yaptığında kaybolacak, böylece atık ve enerji kullanımı azalacaktır);

yerel veya bölgesel pazarlar için üretim yapan çiftlikler, üretimini çeşitlendirmeye teşvik edildiğinden, organik üretimi daha uygulanabilir kılan monokültürü azaltma;

çeşitlendirilmiş organik çiftlikler yoluyla yaban hayatı için daha fazla niş sağlamak;

ve belirli iklimlere, topraklara ve kaynaklara en uygun üretim yöntemlerini tercih ederek ekolojik tarımın (ve yaşamın kendisinin) dayandığı çeşitlilik ilkesini desteklemek.

Yerel gıda başka faydalar da sağlar. Yerel ve bölgesel pazarlar için üretim yapan daha küçük ölçekli çiftliklerde, monokültürlere göre daha fazla zeka, özen ve çalışma gerekir, böylece daha fazla istihdam olanağı bulunur. Özellikle Küresel Güney'de yerel gıdalara olan bağlılık, milyonlarca çiftçiyi topraktan uzaklaştıran baskılara yol açacaktır.

Yerel gıda, kırsal ve küçük kasaba ekonomileri için de iyidir, sadece daha fazla çiftliğe istihdam sağlamakla kalmaz, aynı zamanda çiftçilerin bağlı olduğu birçok yerel işletmeyi de destekler.

Gıda güvenliği de güçlendirilmiştir, çünkü çeşitli ürünler, süpermarket zincirlerinin talepleri veya uzun mesafeli taşıma gerekliliklerine göre değil, farklı yerel alanlara uygunluklarına göre seçilmektedir. Bu, tarımsal biyoçeşitliliği güçlendirir.

Yerel gıda daha sağlıklıdır. Uzağa seyahat etmek zorunda olmadığından yerel yiyecekler küresel yiyeceklerden çok daha tazedir; ve monokültürel üretime dayanmadığından, gıdaları kirletebilecek toksik kimyasallar olmadan üretilebilir.

Mitlere karşı gelmek

Her ne kadar yerel gıda inanılmaz derecede etkili bir çözüm çarpanı olsa da, tarım endüstrisi, halkı büyük ölçekli endüstriyel gıda üretiminin dünyayı beslemede tek yol olduğuna ikna etmek için çok uğraşmıştır. Ancak gerçek şu ki, küresel gıda ekonomisi büyük ölçüde verimsizdir.

Global sistemin standartlaştırılmış ürünlere olan ihtiyacı, tonlarca yenilebilir gıdanın yok edilmesi veya çürümeye bırakılması anlamına geliyor. Bu, küresel gıda tedarikinin üçte birinden fazlasının boşa harcanmasının veya kaybolmasının bir nedenidir; ABD için bu rakam yarıya yakındır.

Küresel ticaret mantığı, büyük miktarda özdeş ürünün aynı anda ithal edilip ihraç edilmesine neden olur - gereksiz bir fosil yakıt israfına ve sera gazı emisyonlarına büyük bir katkı sağlar. Örneğin, tipik bir yılda ABD, 400.000 tondan fazla patates ve 1 milyon ton sığır eti ithal ederken, bu ürünlerden neredeyse aynı miktarda ihraç etmektedir. Aynısı, diğer birçok gıda ürünü ve diğer birçok ülke için geçerlidir.

Aynı mantık, işgücü maliyetlerini azaltmak için ürünlerin işlenmesi amacıyla dünya genelinde gıdaların nakliyesine yol açar. Mesela İskoçya kıyılarından toplanan karidesler, soyulması için Tayland'a 6.000 mil, daha sonra da tüketicilere satılmak üzere 6.000 mil geri İngiltere'ye sevk edilir.

Tek kültürlü üretimin sözde verimliliği, kimyasal ve enerji yoğun teknoloji ile maksimize edilen emek birimi başına verime dayanmaktadır. Bununla birlikte, dönüm başına verimle ölçülen - çok daha uygun bir metrik sistemle-küçük ölçekli çiftlikler tipik olarak 8-20 kat daha üretkendir. Bunun nedeni, monokültürlerin, tarım gereği, belirli bir arsa üzerinde yalnızca bir mahsul üretmesidir; bununla birlikte, daha küçük ve çeşitlendirilmiş çiftlikler, bir mahsulün sıraları arasındaki boşlukları kullanarak, başkalarının büyümesi için yer açar. Dahası, monokültürel üretim emeğinin "verimliliği", çiftçinin bir mahsulün küçük kısımlarını tüketen veya hasat etme kabiliyetini sınırlayan büyük ölçekli ekipman kullanımı ile bağlantılıdır.

Değişimi Yaratmak

Bir kuşaktan daha fazla süredir çiftçilere verilen mesaj, çiftçiliğin “büyümesi ya da ortadan kaldırılması” olmuştur ve ayakta kalan çiftçilerin çoğu, kusurlu bir sistem içinde kısa vadeli ekonomik çözümler bulmuştur. Bu çiftçilerin iflas etmesini önlemek için, küreselden bölgeye geçişin dikkatli bir şekilde yapılması gerekir : çiftçilere üretimlerini çeşitlendirmeleri, kimyasal girdilere ve fosil yakıt enerjisine bağımlılıklarını azaltmaları ve eve daha yakın pazarlar aramaları için özendirilmeleri gerekiyor. Bu teşvikler, endüstriyel gıda sistemi sübvansiyonlarındaki indirimlerle beraber olmalı.

Küresel gıdaya karşı on yıllardır süren politika önyargısından sonra, bu yönde bazı adımlar yerel ve bölgesel yönetimler tarafından atılmaktadır. ABD’de, örneğin, çoğu eyalet, küçük ticari öiçekte reçellerin, turşuların ve diğer korunmuş gıdaların üretimindeki kısıtlamaları gevşeten, pahalı ticari mutfaklara ihtiyaç duymadan yerel olarak işlenmelerini ve satılmalarını sağlayan “ev yapımı yiyecek yasalarını” yürürlüğe koymuştur.

Maine eyaletindeki birçok kasaba daha da ileri gitmiştir. Yerel gıdaları pazarlamayı zorlaştıran kısıtlayıcı düzenlemelerden kaçmak isteyen vatandaşlarına “seçtikleri yerel gıdaları üretme, işleme, satma, satın alma ve tüketme” hakkını veren yasaları geçirerek “gıda egemenliği” ilan etmiştir.

2013 yılında, Ontario/Kanada hükümeti, yerel gıdaya erişimi arttırmayı, yerel gıda okuryazarlığını geliştirmeyi ve ürünlerinin bir bölümünü yakındaki gıda bankalarına bağışlayan çiftçilere vergi kredisi sağlamayı amaçlayan bir Yerel Gıda Yasası'nı kabul etmiştir.

Küresel gıda sisteminin yarattığı zararı ortadan kaldırma umudumuz varsa daha cesurca bir eylem gerekiyor. Önemli bir ilk adım, mevcut sistemin maliyetleri ve yerel gıdaların faydaları hakkında farkındalık yaratmaktır. Kaç tane çalışma gıda üretmenin ve dağıtmanın alternatif yollarının erdemlerini gösterse de, tüm sistemi değiştirmek için tabandan gelen ağır bir baskı olmadığı sürece, yıkıcı küresel gıda sisteminin değişmesi muhtemel değildir. Bunun hemen şimdi başlaması gerekiyor.

Bu makale, ‘Independent Media Institute’ün bir projesi olan “Earth | Food | Life” tarafından hazırlandı ve orijinal olarak ‘Truthout’ tarafından yayınlandı.

Read blog in English here: <https://www.localfutures.org/unlike-a-globalized-food-system-local-food-wont-destroy-the-environment/>

Read all our blogs here: <https://www.localfutures.org/blog/>

